

110017

Osnovna pravila

za

obrtne zadruge, — zadružne bolniške
blagajnice, — zadružne razsodiške od-
bore in za pomočniške zборе.

—*—

Po uradnem nemškem tekstu

izdala in založila

trgovinska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

—~~~~—

V Ljubljani.

Natisnila Klein in Kovač.

1884.

110017

110017

FLB 50657/1972

I
C
C
Z
F
F
Z
S
N

Pravila zadruga

---

v

---

§. 1.

Namen.

V zmyslu §. 114., zakona z dné 15. marcija 1883., drž. zak. št. 39., s katerim se izpreminja in dopolnjuje obrtni red, je zadrugi namen: gojiti čut obrtniške skupnosti, hraniti in povzdigovati stanovsko čast med zadružnimi člani in pridruženci, kakor tudi pospeševati skupne obrtne koristi svojih članov in pridružencev s tem, da zadruga ustanavlja posojilnice, zalóge surovin, velike blagoprodajalnice, in da uvája skupno zdelovanje s stroji in drugačno zdelovalne načine i. t. d.

Posebno jej je dolžnost:

- a) skrbeti za to, da se ohrani pravilno razmerje med obrtnimi gospodarji in njih pomočniki, zlasti z ozirom na zavezo v delo, in da se ustanové in vzdržávajo zadružna prenočišča in da se uvede red, po katerem je pošiljati delavce takim, ki jih potrebujejo;

- b) skrbeti za dobro uredbo vseh stvari, ki se tičejo obrtnih učencev, s tem, da izdaje določila, katera je pa prej oblastvu pológati v potrjenje, o strokovnem in versko-nravnem izobraževanju obrtnih učencev; o učni dôbi pri nerokodelskih obrtih, o preskušnjah obrtnih učencev in o drugih takih stvareh; čuti jej je tudi nad tem, da se izpolnjujejo ta določila in da potrjuje učencem učna spričevala, in da določuje o pogojih, pod katerimi se v obče smejo imeti učenci in o razmeri učencev do števila pomočnikov v obrtu.
- c) sestaviti razsodiški odbor v razsojanje prepиров, kateri se med zadružnimi člani in njih pomožnimi delavci začnó iz delovnega, učnega ali mezdnega razmerja; potem pospeševati razsodiško napravo v razsojanje prepиров med zadružnimi člani. Tudi več zadrug se sme zjediniti v to, da si postavijo zadružno razsodišče;
- d) ustanóvljati ali pospeševati obrtna strokovna učilišča (strokovne učilnice, učne delavnice i. t. d.) ter jih nadzorovati;
- e) skrbeti za obolele pomočnike s tem, da zadruga ustanovi bolniške blagajnice, ali da pristopi k že obstoječim bolniškim blagajnicam;
- f) skrbeti za obolele obrtne učence, kadar bi učni gospodar že po zakonu ne bil dolžan zanje skrbeti;
- g) vsako leto poročati o vseh takih dogodkih v zadrugi, ki so imenitni za sestavljanje obrtne statistike.

Razven rednih poročil, predpisanih pod g), morajo zadruge na zahtevanje oblastvom kakor tudi trgovinski in obrtniški zbornici dajati pojasnila ter izrekati svoje mnenje o razmerah, ki se tičejo njih namena. Smejo se v tem oziru tudi same ob sebi

obračati do javnih organov v pospeševanje svojih namenov.

§. 2.

Obseg zadruga.

Zadruga, za katero veljajo ta pravila, obseza tiste osebe, katere v občini . . . . . (v občinah . . . . .; v sodnem okraji . . . . .; v političnem okraji . . . . .) samostojno zvršujejo . . . . . obrt kot člane (§. 3) in njih pomočnike in učence kot pridruženice. Zadruga ima svoj sedež v . . . . .

§. 3.

Člani zadruga.

Kdor v okraji te zadruga jeden ali več v §. 2. imenovanih obrtov samostojno zvršuje, postane že z nastopom svojega obrta član zadruga ter mora izpolnjevati s tem združene dolžnosti.

Stanje k zadrugi pripadajočih obrtov in vsako premembo v tem stanji naznanja zadrugi obrtno oblastvo.

§. 4.

Potrebščine zadruga.

Za stroške obrtnih zadrug potrebni novci — izimši doneske za bolniško blagajnico — kolikor ti stroški niso pokriti z obrestmi zadružnega imenja, porazdeljujejo se na zadružne člane in smejo se po upravnem poti izterjevati. Nobeden zadružni član ali pridruženec se ne more siliti, da bi se zoper svojo voljo udeležil v odstavku 1. §. 1. imenovanih, in drugih enakih obrtnih podjetij na skupni račun, in da bi se udeležil postavljanja ali v zakup jemanja obrtnih naprav, namenjenih v skupno porabo, razven v slučajih, kadar se take skupne naprave iz javnih ozirov ustanové ali ukažejo. Tudi se ne smejo nobena obrtna podjetja ali obrtne naprave, katerih se

ne udeležujejo vsi člani, iz združnega premoženja vzdrževati, niti se ne smejo doneski zanje plačevati.

Vsako leto se mora o dohodkih in stroških in o stanju združnega imenja predložiti obrtnemu oblastvu konečni, s pravorednimi pomagali opravljeni račun, katerega morajo podpisati načelnik in dva odbornika.

Vsak član, ki na novo stopi v zadrugo, mora plačati . . . gld. vpisnine, katera se sme po dovoljenji združnega odbora plačevati tudi v obrokih.

Vpisnina se nikdar ne vrača, a sme se tudi od taistega združnega člana samo jedenkrat zahtevati.

A te vpisnine ni plačevati tistim združnim članom, kateri so že poprej plačali nekaj navadno sprejemno pristojbino združni blagajnici v . . . . .

§. 5.

Pravice članov.

Z vstopom v zadrugo postane vsak deležen tistih pravic, katere imajo člani po zakonu z dné 15. marejja 1883. l. in po teh pravilih, posebno postane deležen volilne pravice, kakor tudi skupnih združnih naprav.

§. 6.

Kdo ima pravico glasovanja in kdo sme izvoljen biti.

Pravico glasovanja imajo in izvoljeni smejo biti v zadrugi vsi njeni člani.

Pravica glasovati in izvoljenim biti je vzeta:

- a) tistim obrtnikom, katerim je in dokler jim je vsled kazensko-sodne obsodbe vzeta pravica, biti izvoljenim v občinski zastop;
- b) tistim obrtnikom, o katerih imenji je odprt konkurz, dokler teče konkurzna obravnava;

- c) tistim obrtnikom, katerim je oblastvo vzelo obrt, dokler je izrečeno, da to odvetje velja;
- d) tistim obrtnikom, kateri so zaradi slaboumja ali zaradi zapravljenosti pod skrbnikom.

Posebej v to, da se sme kdo izvoliti v razsodiški odbor, potrebno je tako pri obrtniku, kakor tudi pri pomočniku, da je izpolnil 24. leto svojega življenja.

§. 7.

Dolžnosti članov.

Vsak zadružni član je v obče dolžan v dosego zadružnih namenov sodelovati po določenih teh pravil, izpolnjevati pravoreдно storjene sklepe zadružnega zbora in zadružnega starejšinstva, ter slušati ukaze zadružnega starejšinstva in zadružnega načelnika.

Posebno je vsakemu zadružnemu članu dolžnost, nastop ali napoved svojega obrta, njega stajališče in vsako premembo, dalje sprejem ali odpust svojih obrtnih pomočnikov ali učencev brez ozira na to, če jim daje delo v svoji delarni ali zunaj nje, gotovo v osmih dneh zglasiti zadružnemu načelniku ter naznaniti njih ime, starost in pristojno občino.

Ako kdo obrt dá v zakup, ali ako ga zvršuje po svojem poslovodji, ali z javnim tovarišem, mora tudi to v zgoraj navedeni dobi na znanje dati zadružnemu predstojniku ter naznaniti ime zakupnika, poslovodje, ali javnega tovariša. Kdor opusti zglasilno dolžnost, zapade v vsakem posamičnem slučaju redovni kazni posvarila ali pa glôbe do desetih goldinarjev.

§. 8.

Kdaj prestane kdo biti zadružni član.

Samostojni obrtni gospodarji prestanejo biti zadružni člani, kadar popolnem opusté svojega obrta vršbo, na podlagi katere so postali člani zadruge.

Isto velja tudi v ónih slučajih, ko jim oblastvo vzame pravico do obrta (§§. 57. in 138. obrt. zak.).

§. 9.

Pridruženici zadruge.

Pomočniki in učenci zadružnih članov se smatrajo za zadružne pridruženice ter so kot taki podvrženi zadružnim predpisom.

§, 10.

Učenci.

Nedoletne učence je sprejemati na podstavi posebne pogodbe.

Učna pogodba se sme skleniti ustno ali pisмено; a v obeh slučajih se mora skleniti in vpisati pri zadružnem starejšinstvu.

Učna pogodba mora obsezati :

1. ime, starost, obrt in stanovišče obrtnega gospodarja ;

2. ime (krstno in priimek), starost in stanovišče učencevo ;

3. ime, opravilo in stanovišče njegovih roditeljev, njegovega varuha ali drugačnega zakonitega zastopnika ;

4. leto in dan, kdaj se je sklenila pogodba in doklej traje pogodbeno razmerje ;

5. določilo, da se obrtni gospodar zaveže učenca poučevati v spretnostih svojega obrta, in da je učenec dolžan pridno delati v obrtu svojega učnega gospodarja ;

6. sprejemne pogoje o učnini, ali o mezdi, če je kaj, o dajanji hrane, o stanovanji in učni dôbi.

O stvareh, tikajócih se obrtnih učencev, določuje se še posebno :

a) Učna doba pri obrtu . . . . . znaša . . . . .
Sprejemnine in oprostnine je . . . . .

b) Pri sprejemu učenca se sme pogoditi tudi čas, katerega se vzame učenec na poskušnjo in med katerim sme obrtni gospodar, kakor tudi učence odstopiti od pogodbe.

Ta čas na poskušnjo ne sme presežati dveh mesecev in računati ga je v učno dobo.

c) Kadar preteče pogojna učna doba, ali kadar se prej loči učno razmerje, mora učni gospodar na zahtevanje izdati spričevalo o prebiti učni dobi, o učencevem vedenji med to dobo in o pridobljeni izobrazbi v obrtu; a vselej, kadar se loči učno razmerje, mora se vsaj v osmih dneh združnemu načelniku to naznaniti, da se veljavno popravi ter ima v razpregledu matica o učenci. Učno spričevalo mora združni načelnik potrditi.

d) Da se doseže glavni namen izobrazbe učencev, dolžan je vsak učenec po dovršeni učni dobi pri združnem starejšinstvu podvreči se preskušnji. Ta preskušnja mora obsežati . . . . .

Obrtnikom je skrbeti za strokovno in verskonravno izobrazbo učencev. Ako se večkrat pripeti, da pri kakšnem združnem članu učenci ne dosežejo dovoljne izobrazbe v dotičnem obrtu in ako tudi druge okoliščine pokažejo, da je tega kriva pomanjkljiva skrb učnega gospodarja, sme mu oblastvo vzeti pravico, imeti učence.

e) Obrtnikom, kateri praviloma ne delajo s pomočniki, ni dovoljeno ob istem času imeti več nego po tri učence.

Obrtniki, ki delajo s pomočniki, ne smejo imeti toliko število učencev, da bi zaradi tega učnemu gospodarju ne bilo možno izpolnje-

vati svojih zakonitih dolžnostij gledé obrtne izobrazbe učencev.

f) V §. 1., točki f) teh pravil učnim gospodarjem naložena dolžnost, skrbeti za obolele učence, se more izpolnjevati tako, kakor je za to stvar preskrbeno v obrtnem zakonu (§. 94), ali pa s tem, da zadruga v ta namen osnuje posebni zaklad, katerega je vzdrževati samó z doneski zadružnih članov (obrotnih gospodarjev).

§. 11.

Obrtnik, kateri vedoma sprejme kakemu drugemu obrtniku ubeglega učenca, stori se kaznivega ter je po §. 1302. občnega državljanskega zakonika z učencem vred porok za škodo, katera zaradi učenčevega ubega nastane njegovemu prejšnjemu učnemu gospodarju. Ubegli učenec se na zahtevanje učnega gospodarja privede spet v učbo in kaznovati ga sme po okolnostih oblastvo.

§. 12.

Posredovanje dela.

Da se lože najdejo jeden drugega tisti, ki delavcev potrebujejo in tisti, ki dela iščejo, ležé v zadruzi vsakemu na vpogled razgrnjeni imeniki, v katere se zapisujejo dela iskajoči pomožni delavci in obrtni gospodarji, ki po takih delavcih povprašujejo.

Ravno takó se v zadružnem prenočišči naznačajo mesta, kje je dobiti kaj dela.

Nobeden obrtni podjetnik ne sme najeti pomočnika, ki nima delavske knjige.

Delavsko knjigo mora pri vstopu v delo delodajalec shraniti ter zánjo izdati pisano potrdilo. Pri izstopu mora zadružni načelnik na podstavi ustnega ali pismenega spričevala delodajalčevega izpolniti razpredelke

delavske knjige, podpisati svoje ime ter na knjigo udariti zadružni pečat, podano spričevalo pa obdržati.

Pri zadružnih članih je . . . dnevna odpovedna doba med obrtnimi gospodarji in pomočniki navadna.

§. 13.

Zadružno posloводство.

Zadružne opravke oskrbujejo :

- a) zadružni zbor ;
- b) zadružno starejšinstvo, ki je sestavljeno iz zadružnega odbora pod vodstvom načelnika, potem
- c) organi, katerim po §§. 121 c) do 121 h) zakona s 15. marcija 1883. pristoji opravljati posle, odnašajoče se na bolniško blagajnico ;
- d) razsodiški odbor.

§. 14.

Zadružni zbor.

Zadružni zbor se sestavlja iz vseh članov, ki imajo pravico glasovanja.

K vsakemu zadružnemu zboru je privzemati po (2 do 6) zastopnikov pomočniškega zbora, kateri imajo posvetovalne glasove, da razodenejo svoje želje, ali se o čem pritožijo.

§. 15.

V zadružni zbor sklicuje zadružni načelnik obrtne gospodarje z osebnim naznanilom, dajoč vsakemu na znanje stvari, o katerih se bode razpravljalo.

Zadružni zbor se sklicuje vsako leto po . . . . krat. Sklicati ga je tudi tedaj, kadar zadružni načelnik ali odbor to za potrebno spozna, ali kadar četrti del vseh članov to zahteva.

V sklicu mora stati, kje in kedaj bode zbor.

Da je zadružni načelnik sklical zbor, to je nanniti tudi za zadrugo postavljenemu komisarju, kateremu je paziti na zakonito ravnanje.

Prvosedstvo in vodstvo zadružnega zbora pristoji zadružnemu načelniku ali, kadar je on zadržan, njegovemu namestniku.

Da je zadružni zbor sklepčen, mora biti navzočih . . . . pravico glasovanja imajočih članov. Ako se ne snide sklepčen zbor, sklicati je nov zbor, kateri sme brez ozira na število prišedših članov veljavno sklepati.

Sklepa se z nadpolovično večino glasov.

§. 16.

Področje zadružnega zbora.

V področje zadružnega zbora spada:

- a) poganjati se za koristi v zadrugo spadajočih obrtnih gospodarjev ter pretresavati jih, v kolikor ima zadruga namen te koristi pospeševati — in pa sklepati o tem.
- b) voliti zadružno starejšinstvo in člane razsodiškega odbora izmed obrtnih gospodarjev, potem voliti izmed obrtnih gospodarjev člane za starejšinstvo, za nadzorni odbor in glavni zbor zadružne bolniške blagajnice;
- c) pretehtovati in odobravati vsakoletne proračune in računske sklepe, ki se tičejo novčnega gospodarjenja pri zadrugi, kakor tudi določati doneske, katere je nabrati po razdelbi na člane;
- d) sistemizovati plačano pomožno osobje;
- e) sklepati o ustanovitvi in organski preuredbi v §. 114 a) zakona z dné 15. marcija 1883. l. imenovanih učilnic; dalje sklepati o preosnovi bolniških zavodov, ki pri zadrugah že obstojé, a ne ustrezajo določilom tega zakona, v zadružne

bolniške blagajnice v zmislu §§. 121 do 121 h) zakona z dné 15. marcija 1883;

- f) sklepati o času, doklej naj traje učenje in o načinu, kako naj se preskušavajo učenci;
- g) načelno sklepati o ustanovitvi, oziroma preméni združnih zavodov za učne, delavne, podporne in gospodarstvene namene;
- h) konečno sklepati o združnih pravilih (štatutu) in o njihovih premembah, kakor tudi o drugih tehtovitih rečeh, ki jih pravila natančneje določajo;
- i) razpolagati z združnim imenjem; to imenje in dohodki iz njega se smejo samo za združne namene uporabljati.

Potrebne predloge mora starejšinstvo podajati zboru.

§. 17.

Združno starejšinstvo.

Združno starejšinstvo sestoji iz združnega načelnika, njegovega namestnika in iz združnega odbora, kateri mora biti sestavljen iz . . . odbornikov in . . . namestnikov. Odbor volijo v združnem zboru obrtni gospodarji iz svoje srede.

Pri združah, katere obsežajo različne obrte, skrbeti je za to, da so v starejšinstvu primerno zastopane posamične obrtne vrste.

Volitev odbora se mora vršiti v zmislu §. 19. odstavek 1. in 2.

O volitvi je spisati zapisnik, katerega je podpisati načelniku in članom glasoštevne komisije ter pregledati oblastvenemu komisarju.

Pravico, volitve za člana združnega odbora ne sprejeti, imajo samo tisti:

- a) kateri so čez 60 let stari ali so zaradi trajne bolehnosti zadržani sprejeti mandat;

b) kateri dokažejo, da njih obrtne razmere neogibno zahtevajo, da morajo nekaterekrati dèlj časa biti odsotni od svojega stanovitnega stanišča.

c) kateri so že bili člani združnega odbora. Uradna doba članov združnega odbora traje . . . let, in kadar preteče, smejo se spet voliti.

K združnega odbora posvetovanjem, katera se napravljajo, kadar je treba, sklicevati je načelniku vse odbornike. K veljavnemu sklepu je potrebna najmenj navzočnost polovice vseh odbornikov in načelnika ali njegovega namestnika. Sklepa se z večino glasov; kadar se glasovi jednako razdelé, odločuje načelnikov glas. O posledkih posvetovanj se mora pisati kratek zapisnik, katerega je podpisati načelniku in zapisnikarju.

Odborniki uradujejo brez plače. Vender se jim smejo povrniti potrebni stroški, katere so imeli v združno korist, kakor tudi daljše izgube časa.

§. 18.

Področje združnega starejšinstva.

V področje združnega starejšinstva spadajo vse stvari, katere niso pridržane združnemu zboru ali katere niso odkazane razsodiškemu odboru, oziroma v §§. 121--121 h) zakona s 15. marcija 1883. l. omenjenim organom.

Posebno je združnemu starejšinstvu tudi upravljati združno imenje pod vodstvom načelnikovim v zmislu sklepov združnega zbora.

Združnemu starejšinstvu pristoji tudi pravica o združnih članih in pridružencih, kadar žalijo združne predpise, izrekati redovne kazni, kakor posvarila in glôbe do desetih goldinarjev; to se godi posebno v naslednjih slučajih: . . . . .

Posvarilo je izrekati pismeno ali ustno, v združnem slučajih po okolnostih tudi pred zbranimi od-

borniki. O vseh izrečenih posvarilih in prisojenih globah je voditi zapisek.

§. 19.

Zadružni načelnik.

Zadružnega načelnika in njegovega namestnika volijo v zadružnem zboru vsi navzočni člani z nadpolovično večino. Ako se ne doseže večina, tedaj se je pri ožji volitvi volilcem oméjati na tisti dve osebi, kateri sta dobili relativno največ glasov.

Kadar jih več dobó po enoliko glasov, razsoja žreb, kogá je vzeti v ožjo volitev, oziroma, kogá je v ožji volitvi šteti, da je izvoljen.

Volitev zadružnega načelnika potrebuje oblastvenega potrjenja.

§. 20.

Načelnikovo področje.

Načelnik, ali kadar je on zadržan, njegov namestnik, zastopa zadrugo proti vnanjemu svetu, vodi in nadzoruje vse poslovanje, podpisuje vse odpravke ter oskrbuje vsa tekoča opravila. On sprejema vse zadruge ali njé starejšinstvu poslane oblastvene rapise in drugačne vloge ter rešuje vse stvari, katere ne potrebujejo sklepanja; on sklicuje zbor in starejšinstvo v posvete, vodi taiste ter jim predseduje; on oskrbuje odpravek in zvršbo sklepov, katere je ukrenil zbor ali starejšinstvo. Kadar načelnik misli, da ne more prevzeti odgovornosti za sklep zbora ali starejšinstva, tedaj ga ustavi ter ga predloži, oziroma vprašavši zadružni zbor, oblastvu v rabsodbo.

§. 21.

Zadružno imenje.

O vsem premičnem in nepremičnem imenji zadruge je napraviti inventar, katerega mora v redu držati starejšinstvo. Upravlja je zadružno imenje in

dohodke se je starejšinstvu ravnati po letnem proračunu, katerega je odobril zbor. A potrebno je zadružnega zbora potrdilo, katero je starejšinstvu izprositi pri prvem zbranji od zadružnega zbora, vselej, kadar se prekorači proračun, kadar se pridobivajo, v zakup dajó ali zastavljajo nepremičnine; kadar se nalágajo ali odstopajo kapitalije; kadar se novci jemljó na pósodo; kadar se prevzemajo druge zavéze in dolžna opravila, za katere mora zadruška biti pórok; kadar se je odpovedati že pridobljenim pravicam, ali pa takim, ki jih je še pridobiti; kadar je začeti pravdo in kadar je skleniti pogodbo.

Zadružni zbor določuje, če je dati, in po koliko je dati zadružnemu načelniku povračila za njegov trud.

§. 22.

Gospodarjenje z zadružnimi novci.

V zadružno blagajnico se stekajo:

- a) dohodki iz zadružnega imenja;
- b) sprejemnine na novo vstopivših članov;
- c) vse redovne kazni, potem vse zaradi prestopka obrtnega zakona prisojene glôbe;
- d) vsako leto na zadružne člane porazdeljene priklade;
- e) sprejemnine in oprostnine učencev.

Pod b), c), d), e) navedeni zadružni dohodki se smejo po političnem oblastvu na prošnjo zadružnega starejšinstva siloma izterjati. Vrednostne papirje zadružne in novce v gotovini je hraniti v zadružni blagajnici. Blagajnica je pod ključem načelnikovim in pod sozaklepom njegovega namestnika. Blagajniške knjige ostanejo v rokah načelnikovih. Zadružni račun je za vsako leto, t. j. za čas od 1. januarija do konca decembra vsakega leta skleniti ter ga predložiti v presojo prvemu zadružnemu zboru, ki se zbere po računskem sklepu.

§. 23.

Naprava razsodiškega odbora v zmislu §. 214. c) (drugi stavek) zakona z dné 15. marcija 1883. l. (§. 1., c), drugi stavek pravil) ima posebno ta namen, da razsoja prepire, ki nastanejo med zadružnimi člani iz razmer, v §. 114., odstavek 1., zakona z dné 15. marcija 1883 (§. 1., odstavek 1. teh pravil) omenjenih.

§. 24.

Nadzor.

Zadruga nadzoruje oblastvo, kateremu pristoji pravica, pritožbe zoper sklepe zborov ali starejšinstva — zaslišavši obe stranki — razsojati. Oblastvo postavlja posebne komisarje, da pazijo nad tem, če se pri zadrugah zakonito postopa.

Prepiri o notranjih zadružnih stvaréh spadajo jedino pred upravná oblastva.

Pravoreдно storjene sklepe zadružnega zbora, ki se tičejo takšnih zadružnih stvari, kakeršne oskrbovati je zadruga po zakonu dolžna, zvrševati je na prošnjo starejšinstva po upravnem poti.

§. 25.

Imenje obrtnih združeb ali korporacij.

Ako poseduje katera sedanjih obrtnih združeb ali korporacij imenje, pa se v zmislu tega zakona preobrazi v zadrugo, preide njeno imenje v last nove zadruge.

Ako se obrtna korporacija z drugimi obrti zjedini v jedno zadrugo, ohrani se prvi lastnina in posebna uprava imenja.

Ako se obrtna korporacija razdruži, ne da bi se preobrazila v novo zadrugo, tedaj se imenje odkaže občini, v kateri je obrtna korporacija imela svoj sedež.

Občina mora takšno imenje odmenjati v občnokoristne obrtne namene, posebno za ustanovitev in vzdrževanje obrtnih učilišč, ter o načinu, kako misli imenje porabiti, prositi odobrenja političnega deželnega oblastva.

§. 26.

V vseh slučajih se je držati naslednjih načel :

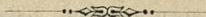
- a) pravice tretjih oseb ostanejo nedotaknene po razdružbi ali preobrazbi obrtne korporacije; plačati je zatorej pred vsem dolgove, ako jih je korporacija kaj imela, ter izpolniti druge njene dolžnosti;
- b) skrbeti je za to, da se ustanovine in odmenila ne odtegnejo svojemu namenu.

§. 27.

Prav tako ostajajo v veljavi bremena, katera iz zasobno-pravnih naslovov ali iz ustanovin obtežujejo imenje korporacije, in pa pravice prejšnjih članov in pridruženecv korporacije do tistih koristij, katere bi jim bile šle pri daljšem obstanku korporacije iz njenega imenja.

§. 28.

Ustanovilo (štatut) za razsodiški odbor (§. 122 do 124, zakona z dné 15. marcija 1883), potem ustanovilo za pomočniški zbor [§. 120 in 120 a), zakon z dné 15. marcija 1883], napósled ustanovilo za bolniško blagajnico [§§. 121 do 121 h), zakon z dné 15. marcija 1883] so celovit del zadružnih pravil.

Pravilno ustanovilo

za

zadružne bolniške blagajnice.

—*—

Uvod.

V naslednjem pravilnem ustanovilu so posamični doneski po izkušnjah obstoječih obrtnih bolniških blagajnic tako uravnani, da bodo pvevidoma zadostovali dogovorjenim podporam in da se more pričakovati, da naraste primeren prihranilni (rezervni) zaklad.

Kjer se po posebnih razmerah dotične blagajnice ne more pričakovati brezplačna zdravniška pomoč in brezplačno dobivanje zdravil, kjer tedaj dotična določila pravilnega ustanovila ne morejo biti sprejeta v ustanovilo (štatut) zadružne bolniške blagajnice, tam naj bi se bolniška podpora za navadno obolenje določila z dvema tretjinama mezde in pri obolenjih vsled poškodbe pri delu z vso mezdo.

Samo ob sebi se razume, da je vsaki zadrugi dano na prosto voljo, pri bolniški blagajnici, katero jej bode osnovati, izméro podpór po svojem mnenji določiti nad zakoniti najmanjši znesek, kakor tudi v mejah zakonitih predpisov druga, od pravičnega ustanovila različna določila sprejeti v ustanovilo dotične bolniške blagajnice.

V pravilnem ustanovilu določene posamične doneske je smatrati za take, kateri so po dejanskih izkušnjah in morbiditetni statistiki primerni v tem ustanovilu postavljeni izmeri podpore.

Misliti jih je tedaj kot merilo, po katerem je doneske pri drugačni izmeri podpore v primernem razmerji povišati ali znižati.

Da bi bila bolniška blagajnica dolžna izplačevati pogrebni donesek, to se ni sprejelo v njé namen; ampak poskrbelo se je samo za to, da se smejo taki doneski dovoljevati iz prebitkov. Mogel bi se pač tudi pogrebni donesek obligatorično zagotoviti, kakor je zagotovljen pri malem številu obstoječih združnih bolniških blagajnic, a moralo bi se v ta namen ustanoviti plačevanje posebnega doneska. Omejivši pristopno starost s 45. letom bi se mogla plačevati pogrebščina v znesku dvajsetdnevne mezde za donesek 0·3 krajcarja od vsakega goldinarja mezde, od katerih bi 0·2 krajcarja plačeval pomočnik in 0·1 krajcarja obrtni gospodar.

Pravilno ustanovilo

za

zadružne bolniške blagajnice.

---

§. 1.

Namen.

Bolniška blagajnica ima namen, svoje člane, kadar zaradi obolenja začasno niso zmožni za delo, podpirati s tem, da jim daje bolniško podporo v novcih in da jim preskrbi zdravniško pomoč in zdravila na račun blagajnice.

§. 2.

Stajališče in obseg delovanja.

Bolniška blagajnica ima svoje stajališče na sedeži . . . . . zadruga . . . . . v . . . . . ter razteza svoje delovanje na vse pomočnike, kateri pripadajo zadrugi.

§. 3.

Kdo ima dolžnost pristopiti.

Pomočniki z vstopom v delo pri obrtnem gospodarji, k zadrugi spadajočem, postanejo ob enem člani bolniške blagajnice ter so od te dobe ves čas, dokler traje njih delovno razmerje, dolžni plačevati blagajnici po pravilih določene doneske. Izstopivši iz dela morejo pomočniki tudi dotlej, dokler ne vstopijo v delo pri drugem, k zadrugi spadajočem obrtnem

gospodarji, ostati člani bolniške blagajnice, ako še na dalje stanujejo v združenem okraji ter blagajnici plačujejo donesek v primerni izmeri.

Člani, kateri šest tednov ne vplačajo svojih doneskov, izgubé vsako pravico do podpore.

K zadruzi spadajoči obrtni gospodarji morajo pomočnike, kateri pri njih nastopijo delo, zglasiti pri starejšinstvu bolniške blagajnice; ako tega ne storé, sme blagajnica od njih zahtevati vsa plačila, katera bi bilo plačati, ako bi bili pomočniki pravočasno vstopili. Prav tako morajo izstop vsakega pomočnika zglasiti starejšinstvu bolniške blagajnice.

§. 4.

Dohodki bolniške blagajnice.

Dohodki bolniške blagajnice so ti:

- a) doneski po 2 krajcarja od vsakega mezdnega goldinarja tistih pomočnikov, ki so člani blagajnice;
- b) doneski obrtnih gospodarjev, znašajoči polovico pomočniških doneskov;
- c) darila, volila i. t. d., ki se stekajo v blagajnico;
- d) obresti plodunosno naloženih gotovih novcev iz blagajnice.

§. 5.

Kako se plačujejo in zaračunjajo doneski.

V §. 4., črka a), zaznamenovane doneske članov mora obrtni gospodar pri izplačevanju mezde utrgati ter, dodavši jim svoj po določilu §. 4., črka b), primerni donesek, zapisati jih v izkazilo. Tako sešteti skupni znesek je s tem izkazilom vred proti potrdilu izročiti bolniški blagajnici.

Pomočniki, ki niso v delu, a ostanejo blagajniški člani, morajo vsak teden plačevati blagajnici

svoje doneske v izmeri treh odstotkov tiste tedenske mezde, ki so jo na zadnje imeli.

§. 6.

Pogoji, način in obseg podpor.

Člani bolniške blagajnice imajo tisti hip, ko začno plačevati blagajniške doneske, pravico do brezplačne zdravniške pomoči in do brezplačnega prejetja zdravil.

Ako se bolnik oskrbuje v bolniškem zavodu, ki ima pravico javnosti, plačuje bolniška blagajnica na štiri tedne bolniškemu zavodu stroške za oskrbo po zadnjem oskrbovalnem razredu.

Do bolniške podpore o novcih imajo člani pravico tedaj, ako so svoje doneske najmenj štiri tedne plačevali že blagajnici. Ako pa kdo oboli vsled poškodbe pri delu, tedaj mu je dati bolniško novčno podporo brez ozira na to, koliko časa je plačeval svoj donesek.

Bolniška novčna podpora se vender plačuje od prvega dneva obolenja samo tedaj, ako bolezen traja več nego tri dni, ter znaša polovico; ako je pa bolezen prouzročena s poškodbo pri delu, dve tretjini na zadnje dobivane mezde.

Kadar pa se bolnik na stroške blagajnice oskrbuje v bolniškem zavodu, zniža se bolniška novčna podpora, dokler traja ta oskrba, na polovico zgoraj omenjene izmere.

Praviloma pristoji članom dobivati bolniško novčno podporo, brezplačno zdravniško pomoč in zdravila zastonj najdélj 20 tednov.

Pri dalje trajajočih boleznih je prepuščeno starejšinstvu razsoditi o tem, če se mora, in kakšna podpora se mora dajati bolniku po novčnem stanju bolniške blagajnice.

Bolniška novčena podpora se izplačuje vsak teden, za tisti teden nazaj.

Člani, ki so si svojo bolezen nakopali s tepežem ali razuzdanim življenjem, dobivajo sicer brezplačno zdravniško pomoč in zdravila zastonj, oziroma oskrbo v bolnici, a nobene bolniške podpore v novcih.

§. 7.

Zglasilo in prigled obolenja.

Obolenje tistih članov, ki so v delu, mora zglasiti dotični obrtni gospodar, a tisti člani, ki niso v delu, zglasajo se sami ustno ali pismeno.

Ako se zglasenje zvrši pred 12. uro dopoldne, šteje se zglasilni dan za prvi bolezenski dan.

Ako se zglasenje zvrši po 12. uri popoldne, začenja se podpora z naslednjim dnem.

Prav tako se mora naznaniti, kadar član ozdravi.

Ako bi ozdraveli član v osmih tednih spet zbolel za tisto boleznijo, šteje se drugo obolenje pri računjanju, doklejši traje podpora, kot nadaljevanje prve bolezni ter se ž njo tako ravna.

Bolniška blagajnica ima pravico, da sme bolezensko stanje člana vsak čas po blagajniškem zdravniku ali po drugem priglednem organu preiskati.

§. 8.

Knjigovodstvo in računski sklep.

Knjigovodstvo bolniške blagajnice se mora vršiti po načelih priprostega računovodstva.

Z 31. decembrom vsakega leta je skleniti knjige in račune, in do 1. marcija naslednjega leta je sestaviti računski sklep.

Računski sklep mora ločeno izkazati:

I. Pri dohodkih:

1. po pravilih plačane doneske članov;
2. po pravilih plačane doneske obrtnih gospodarjev;
3. drugačne dohodke;
4. obresti;
5. prihranilni zaklad na konci prejšnjega leta.

II. Pri stroških:

1. po pravilih plačane bolniške novčne podpore;
2. stroške za zdravnike in za bolniški pregled;
3. stroške za zdravila i. t. d.;
4. oskrbovalne stroške v bolnici;
5. upravne stroške;
6. sedanji prihranilni zaklad.

Vrhu tega je natanko izkazati, koliko je imenja, in kako je naloženo.

Računski sklep mora nadzorovalni odbor do konca marcija pregledati. Potem ga je občnemu zboru predložiti v odvezo od odgovornosti.

Po prejeti odvezi odgovornosti, najkeseje meseca maja vsakega leta, je prepis računskega sklepa predložiti obrtnemu oblastvu prve stopnje (§. 17) ter ga razgrniti tako, da ga morejo vzeti na znanje vsi člani in k zadrugi spadajoči obrtni gospodarji.

§. 9.

Prihranilni zaklad.

Iz prebitka dohodkov nad stroški je osnovati prihranilni zaklad, da se ž njim pokrijejo prihodnje plačilne dolžnosti.

Vsako tretje leto naložiti je zvedencu, da pre-računi, kolik mora biti prihranilni zaklad, da se ž

njim pokrijejo za prihodnja tri leta prevzete plačilne dolžnosti.

Ako prihranilni zaklad ne doseže visokosti, katero bi moral po zvedenškem preračunjanji imeti, skrbeti je za to, da se potrebni prihranilni zaklad nabere s tem, da se doneski primerno povišajo do zakonite največjine, ali da se podporni doneski znižajo do zakonite najmanjšine, oziroma, da se podpora skrči na najkrajši čas, ki ga zakon dopušča.

Kadar bi prebitek presegal tisti donesek, ki je potreben za prihranilni zaklad, more se do prihodnjega preračunjanja doneskovega porabiti v to, da se iz njega dovoljuje bolniška podpora v novcih čez pravilno določeno najdaljšo dobo, pogrebni doneski in druge izredne podpore članom in njih pridruženikom.

Ako prebitek neprestano raste, sme se na podstavi zvedenškega izreka skleniti, da se doneski znižajo.

Kadar v slučajih izredno neugodnih zdravstvenih razmer (pri kužnih boleznih) novci, kar jih je v bolniški blagajnici, s prihranilnim zakladom vred previdoma ne zadostujejo v pokritje stroškov v najbližjem času, sme načelnik na račun blagajnice najeti posojilo v znesku trimesečnih rednih dohodkov, katero je pozneje pokriti z rednimi ali povišanimi doneski.

§. 10.

Sestava starejšinstva, obseg in dôba njegovih oblastij.

Bolniško blagajnico upravlja starejšinstvo:

Starejšinstvo je sestavljeno po sklepu občnega zbora iz šestih (ali dvanajstih) članov, katerih sta dve tretjini vzeti izmed pomočnikov in jedna tretjina izmed obrtnih gospodarjev.

Člane iz stanú pomočnikov je voliti pomočniškemu zboru in člane iz stanú obrtnih gospodarjev združnemu zboru na opravilno dobo dveh let.

Vsako leto stopi polovica članov iz starejšinstva, in sicer prvo leto tisti, katere zadene žreb, potem pa po vrsti svoje opravilne dobe, in izstopivši se nadomestujejo z novo volitvijo. Izstopivši se smejo spet voliti.

Vrhu tega je polovico toliko, kolikor je starejšin, na enak način voliti namestnikov obeh vrst na jedno leto, da, kadar izstopi kakšen starejšina, ga nadomestujejo v starejšinstvu za ostalo dobo njegovega mandata.

Starejšinstvo izmed sebe voli predsednika, predsednikovega namestnika, tajnika in blagajnika. Volitev se vrši po večini glasov ter velja za jedno društveno leto.

Starejšinstvo zvršuje svojo opravilo brezplačno, vendar sme občni zbor na predlog starejšinstva funkcijonarjem dovoliti remuneracijo.

Starejšinstvo je sklepčno, kadar se je vsem starejšinam dalo na znanje, da bode seja, in kadar jih je najmenj polovico s predsednikom ali njegovim namestnikom vred navzočnih.

Sklepa se z večino glasov navzočnih starejšin. Kadar se glasovi jednako porazdelé, obvelja tisto mnenje, za katero je glasoval predsednik.

Pri bolniški blagajnici najete zdravnike je s posvetujočim glasom klicati k sejam starejšinstva.

Starejšinstvu je upravljati vse stvari bolniške blagajnice, katere niso izrečno pridržane občnemu zboru ali nadzorovalnemu odboru.

Posebno je pooblaščno:

- a) nadzorovati, da se pravoreдно vplačujejo doneski;

- b) dovoljevati bolniške novčene podpore in druge po pravilih določene podpore;
- c) na obresti nalagati pripravljene novce, a samo na sirotinsko-varnostni način;
- d) voditi knjige in račune ter gospodariti z novci v blagajnici;
- e) najemati zdravnike in služnike bolniške blagajnice ter izdajati jim poučila;
- f) občnemu zboru polagati računsko poročilo in računski sklep, kakor tudi druge predloge, katere je starejšinstvu po pravilih določeno predlagati;
- g) računsko poročilo in računski sklep na znanje dajati obrtnemu oblastvu prve stopnje, članom in obrtnim gospodarjem.

Predsednik ali njegov namestnik (podpredsednik) ima dolžnost, bolniško blagajnico zastopati proti oblastvom in tretjim osebam, sklicevati in voditi zbere starejšinstva in občne zbere ter zvrševati njih sklepe.

Vsi v imenu bolniške blagajnice izdani spisi morajo biti podpisani od predsednika ali njegovega namestnika in jednega starejšine.

§. 11.

Nadzorovalni odbor.

V prigled upravitelstva se voli vsako leto iz treh članov in treh namestnikov in sicer v dveh tretjinah iz pomočnikov, v jedni tretjini iz obrtnih gospodarjev obstoječi nadzorovalni odbor.

Njegove člane iz stanú, pomočnikov je voliti pomočniškemu zboru, óne iz stanú obrtnih gospodarjev združnemu zboru.

Izvoljeni se za tisto leto, ki pride neposredno po njih opravljenem letu, ne smejo spet voliti.

Nadzorovalni odbor ima dolžnost paziti nad tem, da se natanko izvršuje ustanovilo bolniške blagajnice, občasno preiskavati knjigovodstvo, skontrirati blagajnico, presojsati računski sklep ter poročati občnemu zboru, kako je vse našel.

On ima pravico starešinstvenih sej udeleževati se s posvetujočim glasom ter na podstavi soglasnega sklepa zahtevati, da se skliče izredni občni zbor.

§. 12.

*Občni zbor. *)*

Občni zbor vsako leto pred koncem aprila skliče starejšinstvo.

V občnem zboru ima vsak navzočni član, kateri s svojimi doneski ni zaostal čez tri tedne, po jeden glas.

Obrtni gospodarji imajo pravico do polovice tistih glasov, ki članom blagajniškim (pomočnikom) pristojé v občnem zboru, ter se smejo dati zastopati po pooblaščenjih. Natančnejša določila o izvrševanju te pravice izda zadružni zbor.

Sklepanju občnega zbora je pridržano:

- a) da osnuje pravila ter sklepa o njih poznejših preuredbah (o preuredbah doneskov in podpor i. t. d.) in o tem, da se blagajnica v jedno zlije z drugimi po zakonitih določenih osnova-

---

*) Po zakonu s 15. marca 1883 o spremembi in dopolnitvi obrtnega reda se sme občni zbor sestaviti tudi iz poslancev, katere je iz svoje srede voliti tistim članom, ki imajo pravico glasovanja, in mora biti sestavljen iz poslancev takrat, kadar blagajnica šteje več nego 300 članov.

Natančnejša določila o številu poslancev in njih volitvi, katera mora obsežati dotično blagajniško ustanovilo, so odvisna od števila in krajne porazdelbe članov in od drugih posebnih razmer in naštetih je ta določila v pravilih.

- nimi bolniškimi blagajnicami; pre naredbe pravil potrebujejo potrdila političnega deželnega oblastva, kateremu je o tem zaslišati zadrugo;
- b) da sklepa o letnem poročilu starejšinstvo in da je odvezuje odgovornosti;
  - c) da sklepa o tem, je li stopiti v zvezo z drugimi združnimi bolniškimi blagajnicami tistega obrtnega zvrševanja;
  - d) da ukrepa o razdružbi blagajnice v slučajih, ko bi zadruga prestala.

Ako občni zbor starejšinstvu odreče odvezo od odgovornosti, voliti je po določenih §. 10. novo starejšinstvo, katero mora gospodarstvo poprejšnjega starejšinstva preiskati, in ako je treba, potrebno zakonito postopanje proti njemu pričeti ter o tem prvemu občnemu zboru poročati.

Občni zbor je sklepčen, ako je najmenj četrtina tistih članov (pomočnikov), ki imajo pravico glasovanja, osebno navzočnih. Kadar se ne zbere to število, sklicati je v štirih tednih z istim dnevnim redom drug občni zbor, kateri je brez ozira na število navzočnih sklepčen.

Sklepi občnega zbora se delajo z nadpolovično večino oddanih glasov. Kadar se glasovi jednako porazdelé, velja tisto mnenje, za katero je glasoval predsednik.

Da se more sklepati o pre naredbi pravil, o zlitji ali vstopu v zvezo z družimi blagajnicami in o razdružbi blagajnice, potrebna je v vsakem slučajih navzočnost najmenj polovice tistih članov, ki imajo pravico glasovanja, in večine najmenj dveh tretjin oddanih glasov.

§. 13.

Blagajniška razglasila.

Razglasila bolniške blagajnice se dajó na znanje s tem, da se pismeno naznanjajo obrtnim gospodarjem,

da se nabijajo na steno v zadružnem prenočišči, po tem da se razglašajo v časopisu . . . . .

§. 14.

Kako se poravnavajo prepiri.

Prepire, kateri iz blagajniškega razmerja nastanejo med člani ali obrtnimi gospodarji in med blagajniškim starejšinstvom, poravnava zadružni razsodiški odbor.

§. 15.

Razdružba bolniške blagajnice.

V slučajih, da bi se blagajnica razdružila zaradi prenehanja zadruge, prositi je politično oblastvo prve stopnje, da likvidacijo blagajnice ali samo zvrši, ali pod svojim nadzorom zvršiti ukaže.

Blagajniško imenje je v vsakem slučaju porabiti najprej v pokritje tistih podpornih in drugih dolžnostij, ki so še pred razdružbo nastopile.

Ostanek je pa tisti občini, v kateri ima dotična zadruha sedež, izročiti z volilom, da se mora ta ostanek imenja porabiti v podporo ubožnih pomočnikov zadružnega obrtnega zvrševanja ali njih pridruženikov.

§. 16.

Vstop v zvezno razmerje z drugimi bolniškimi blagajnicami.

Bolniška blagajnica sme po sklepu občnega zbora in na podstavi pismenega ustanovila, katero potrebuje potrdila političnega deželnega oblastva, z drugimi zadružnimi bolniškimi blagajnicami istega obrtnega zvrševanja stopiti v zvezno razmerje v pospeševanje blagajniških namenov. S tem zveznim raz-

merjem je posebno omogočiti, da se od drugod prišed-
šim pomočnikom uračunja čas njih udeležbe pri drugi,
k zvezi spadajoči blagajnici, dalje da v slučaju za-
časne potrebe bolniška blagajnica najáme posojilo pri
drugi, k zvezi spadajoči blagajnici, katera ima ob
istem času novce na razpolaganje.

§. 17.

Državno nadzorstvo.

Bolniška blagajnica je podvržena državnemu
nadzorstvu po določilih obrtnega reda.

Pravila

razsodiškega odbora .....
zadruga v .....

I. Sestava razsodiškega odbora.

§. 1.

Razsodiški odbor obstoji iz (9 do 12) odbor-
nikov in (4 do 6) namestnikov, katerih polovico voli
zadružni zbor iz stanú obrtnih gospodarjev, drugo po-
lovico pa pomočniški zbor iz stanú pomočnikov.

Da je volitev veljavna, zahteva se, da se ob
jednem s sklicem zbora, v katerem je zvršiti volitev,
na znanje da tudi namen zbora. Zborov sklic se mora
najmenj štiri tedne pred dnevom zborovanja raz-
glasiti.

§. 2.

Imenik pravico glasovanja imajočih članov za-
družnega in pomočniškega zbora je od tistega dné,
ko se je bil sklical zbor za volitev, pri zadružnem
načelniku za vse, ki imajo volilno pravico, v pógled
pripravljen imeti.

V dobi jednega tedna od tistega dne začeni, ko se je zbor za volitev razglasil, se smejo pri združnem načelniku ustno ali pismeno vlagati pritožbe zoper to, da se je kdo sprejel, ali da se ni sprejel v volilski imenik.

Ko preteče ta doba, poslati je nemudoma imenik pravico glasovanja imajočih članov obeh zborov obrtnemu oblastvu prve stopnje, katero konečno veljavno razsodi o vloženi pritožbah.

§. 3.

Volitev se vrši z glasovnicami, katere morajo v volilnem zboru volilci osebno oddajati.

Za izvoljenega se šteje tisti, kdor je dobil nadpolovično večino oddanih glasov.

Kadar se glasovi jednako razdelé, razsoja v vseh slučajih žreb, katerega vzdigne predsednik.

Ako se s prvo oddájo glasovnic ni dosegla nadpolovična večina, tedaj je dejati v ožjo volitev tiste osebe, katere so dobile največ glasov.

V ožjo volitev je dejati dvojno število tistih članov, katere je še voliti.

§. 4.

Izvoljeni je dolžan volitev sprejeti.

Volitve samo tisti niso dolžni sprejeti:

- a) kateri so že tri leta zaporedoma opravljali mesto odbornika v razsodiškem odboru;
- b) kateri so zvršili 60. leto svojega življenja;
- c) kateri imajo telesno napako, ki jim brani oskrbovati odborništvo.

§. 5.

Pritožbe zoper zvršeno volitev se smejo v dobi 14. dnij, začeni od volilnega dné, vlagati pri obrtnem oblastvu prve stopnje, katero o njih konečno-veljavno

razsoja ter vsakemu članu razsodiškega odbora izdá certifikat o njemu izročnem uradnem službovanji.

Članom iz stanú pomočnikov pristoji iz združnih novcev vrhu tega, da se jim povrnejo njih stroški v gotovih novcih, povračilo za odtegneni delovni zaslužek v obliki prezentnih novcev. Visokost prezentnih novcev vsako leto določi združni zbor.

§. 6.

Člani razsodiškega odbora morajo pred nastopom svojega uradnega službovanja pri obrtnem oblastvu prve stopnje obljubiti, da bodo svoje uradno službovanje vestno in nepristransko zvrševali.

Storjena obljuba se potrdi na certifikatu.

§. 7.

Uradna doba člana razsodiškega odbora traje tri leta.

Vsako leto mora izstopiti tretjina odbora, obstoječa iz jednakega števila k stanu obrtnih gospodarjev in k stanu pomočnikov spadajočih članov. In to tretjino je nadomestiti z novo volitvijo, tako da je po pretečenih treh letih skupno število članov ponovljeno.

Prvo in drugo leto obstanka razsodiškega odbora se določijo z žrebom tisti člani, katerim je izstopiti.

V naslednjih letih morajo izstopiti tisti člani odbora, kateri so odborništvo opravljali tri leta.

Izstopivši odborniki se smejo spet voliti.

§. 8.

Združni načelnik prouzroči ustanovitev razsodiškega odbora ter javno razglasi njegove člane.

§. 9.

Razsodiški odbor voli izmed svojih članov načelnika in načelnikovega namestnika na (jedno leto).

Ta dva funkcionarja mora z nadpolovično večino glasov voliti skupno število članov odborovih, in vsak izmed obeh sme pripadati stanu obrtnih gospodarjev ali pa stanu pomočnikov.

Ako se v štirinajstih dneh po osnovi razsodiškega odbora, oziroma po pretekli opravljeni dobi dozdanjega načelnika in njegovega namestnika, ne doseže nadpolovična večina iz skupnega števila članov razsodiškega odbora, tedaj je oba funkcionarja vzeti ali samo iz stanú obrtnih gospodarjev, ali iz stanú pomočnikov, o čemer razsodi žreb, in pri tem je postopati tako, da je načelnika in njegovega namestnika iz stanú obrtnih gospodarjev voliti razsodiškim članom iz stanú pomočnikov, in da je oba ta dva funkcionarja iz stanú pomočnikov voliti razsodiškim članom iz stanú obrtnih gospodarjev, in da mora pri vsaki naslednji opravljeni dobi, premenjevaje, za volitvijo iz jednega stanú vselej priti na vrsto volitev iz drugega stanú, ako se iz nova v zgoraj navedeni dobi štirinajstih dnij ne posreči poskušnja, katero je ponavljati pri vsaki novi volitveni dobi, da bi se zvršila volitev iz skupnega števila razsodiških članov.

O tem, kako je postopati pri volitvah, ki so omenjene v tem paragrafu, veljajo določila §. 3.

§. 10.

Članom razsodiškega odbora, kateri brez dovoljnega opravičenja trajno zanemarjajo dolžnosti svojega uradnega službovanja, sme se po sklepu tistega zbora, kateri jih je izvolil, vzeti njih odborništvo.

§. 11.

Ako razsodiški član iz kakega uzroka preneha biti član ali pridruženec zadruga, ali ako nastopijo okoliščini, po katerih izgubi pravico glasovanja v

zadružnem, oziroma pomočniškem zboru, tedaj preneha tudi njegovo uradno službovanje v razsodiškem odboru.

V teh slučajih, kakor tudi takrat, kadar član razsodiškega odbora umrje, ali kadar mu je dopuščeno odpovedati se volitvi (§. 4.), poklicati je namestnika iz stanú, kateremu je izstopivši član pripadal, in pri letni volitvi se mora zvršiti tudi dopolnilna volitev za ostalo opravilno dobo izstopivšega člana.

Tisti namestniki, ki so pri volitvi prejeli največ glasov, pokličejo se najprej v odbor.

II. Pristojnost in postopanje razsodiškega odbora.

§. 12.

V področje razsodiškega odbora spada poravnávanje preprirov iz delovnega, učnega in mezdnega razmerja.

§. 13.

Načelnik ali, kadar je on zadržan, njegov namestnik, skliče za vsak primerljaj posebej po predpisih §. 123 zakona s 15. marcija 1883, drž. zak. št. 39, o prenapredbi in dopolnilu obrtnega reda, potrebno število članov razsodiškega odbora, da sestavi nagodbeno ali razsodno komisijo.

Pri tem je postopati po abecednem redu in gledati je na to, da se vsi razsodiški člani v jednaki meri udeležé opravila.

§. 14.

Člane razsodiškega odbora smejo stranke, dokler se še niso spustile v razpravo pravnih stvari, zavreči v stvaréh, katere se tičejo članov samih,

njih žen ali takih oseb, s katerimi so v ravni vrsti sorodni ali posvačeni ali s posinovljenjem zvezani, ali s katerimi so po stranskem rodu do četrte stopnje sorodni ali do druge stopnje posvačeni; zavreči jih morejo tudi iz uzrokov, ki bi mogli pomisleke vzbuditi zoper njih prostodušnost in nepristranost.

O zametalnem predlogu mora zavrženi član povedati svojo misel, in ako ne pripozna zametalnih uzrokov, tedaj je o predlogu razsoditi v razsodni komisiji, iz katere je izločiti zavrženega člana ter privzeti v njo drugega člana.

Odborovi člani so dolžni, tudi ako jih stranka ne zavrže, vsakega sodelovanja se vzdržati v takih pravnih stvareh, v katerih bi po zgornjih določenih mogli biti zavrženi.

§. 15.

Tožbe je pismeno in ustno vlagati pri načelniku, oziroma načelnikovem namestniku, razsodiškega odbora.

Tožba mora obsezati ime strank, njih stanovališče, določno zahtevo in kratko napoved resničnih dogodkov, na katere se opira tožba.

§. 16.

Strankam je osebno priti pred razsodiški odbor. Zastopanje po pooblaščenih je samo tedaj dopuščeno, ako se verjetno dokaže, da je stranka zadržana osebno priti in svoje zadeve sama zastopati.

Kot pooblaščenici se dopuščajo samo pridruženci ali tovariši istega obrta, kakeršnega zvršujejo stranke.

§. 17.

Osebe, katere niso samosvoje, morajo pred razsodiškim odborom zastopati zakoniti zastopniki.

Nedoletni delavci se smejo vender v prepirih o samostojno dogovorjeni mezdi in o razvezi samostojno sklenenega delovnega razmerja sami zastopati.

§. 18.

O vsaki vloženi tožbi je stranke, zaznamenjuje predmet, povabiti pred nagodbeno komisijo.

Nagodbena komisija je sestavljena iz načelnika razsodiškega odbora ali njegovega namestnika in iz dveh članov odbora, izmed katerih mora biti jeden iz stanú obrtnih gospodarjev, drugi iz stanú pomočnikov.

§. 19.

Nagodbena komisija mora, zaslišavši obe stranki in pozvedevši, kar je potrebno v pojasnilo stvari, delati na to, da se doseže nagodba ali sprava.

Razsodiški odbor mora sejam nagodbene komisije že naprej določiti ter razglasiti določne dneve, ob katerih morejo stranke zaradi poravnave svoje pravnne stvari priti, ne da bi jim bilo treba poprej tožbo vlagati ter vabila čakati.

Ako se doseže nagodba, mora jo komisija zapisati v zapisnik ter jo dati podpisati obema pravnima strankama. O skleneni nagodbi je udeležnim strankam, ako to zahtevajo, izročiti pismeno izdanje.

§. 20.

Ako se pred nagodbeno komisijo ni sklenila nagodba, sklicati je sejo razsodne komisije, da obravnava in razsodi stvar, in k tej seji je povabiti tudi priče, katere je imenovala stranka.

Isto je storiti tudi tedaj, kadar toženi ni prišel k nagodbenemu poskusu, in kadar tožnik ostane pri tem, da se stvar razsodi.

§. 21.

Razsodna komisija je sestavljena iz načelnika razsodiškega odbora ali iz njegovega namestnika in iz štirih razsodiških članov, izmed katerih sta vzeta dva iz stanú obrtnih gospodarjev in dva iz stanú pomočnikov. Ona ni vezana na določni sodni red, obravnava ustno ter razsoja po najboljši vednosti in vesti svoji.

Strankam smé napovedati, da svoje predloge pismeno vložé.

§. 22.

Razsodna komisija razsodiškega odbora smé v obravnavi razven strank zaslišati tudi priče in zvedence, zvršiti ogled, zahtevati, da se jej izroče listine, ter jih pretehtovati. Stranke, priče in zvedenci se ne jemljó v prisego.

Ako se pričá ali zvedenec pred razsodno komisijo za to ne more zaslišati, ker pričá ali zvedenec ne sluša povabila, prositi je obrtno oblastvo prve stopnje, v čigar okoliši je pričá ali zvedenec, da zvrši dokazni zapis. To velja tudi, kadar je zaslišati pričó, katera ne biva na kraji razsodiškega odbora in katera ne more priti na kraj brez neprimernih stroškov in zamude časa.

§. 23.

O postopanju pred razsodno komisijo je spisati zapisnik.

Ta mora obsezati nagodbo, ki se je morebiti dosegla, oziroma razsodbo z razsodnimi razlogi vred, in podpisati ga morata načelnik in zapisnikar.

§. 24.

Potem, ko je razsodna komisija obe stranki zaslišala, dognala dokazovanje ter v pretres vzela vse,

kar služi v pojasnilo slučaja, izreče se rzsodba v javni seji.

Sklep je izreči po večini glasov; kadar se glasovi jednako razdelé, obvelja v sklep tisto mnenje, h kateremu pristane predsednik.

§. 25.

V rzsodilu mora biti določeno izrečeno, koliko mora stranka plačati v glavni stvari in koliko postranskih terjatev, ali katere terjatve se kot neopravičene zavračajo; a nobeni stranki se ne sme prisoditi ničesa, kar ni zahtevala.

Določiti se mora nadalje doba, v kateri se mora naloženo plačilo izpolniti, ker sicer bi se zvršila eksekucija. To dobo je določiti po okolnostih slučaja in po pravičnosti.

§. 26.

Rzsodila je praviloma takoj po končani ustni obravnavi sklepati ter ustno razglašati. Samo iz jako važnih uzrokov sme rzsodna komisija razglas rzsodila odložiti. To odložitev je strankam takoj na znanje dati in razglas rzsodila se ne sme nad jeden teden odložiti.

Strankam je rzsodilo na ustno ali pismeno prošnjo pismeno izdati.

§. 27.

Rzsodilo mora določiti, koliko znašajo stroški obravnave pred rzsodiškim odborom, ter izreči kdo je dolžan te stroške plačati.

Rzsoditi se sme tudi na delitev te dolžnosti.

§. 28.

Nagodbe in rzsodila rzsodiškega odbora so zvršivne po upravnem poti.

Vsaki pravdni stranki pristoji odborovim razsodilom ugovarjati s tem, da v osmih dnéh od dné razglašenega razsodila vloži tožbo pri redném sodniku, in v tej dobi je dolžna stranka, katera nastopi pot pravde, pred odborom izkazati, da je res tožbo vložila.

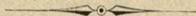
A s tem, da kdo razsodilu ugovarja, ne ovira se njegova začasna zvršitev.

§. 29.

Razsodiški odbor in posamične komisije morajo zakonite meje svoje pristojnosti uradoma imeti pred očmi ter terjatve, o katerih svoje pristojnosti ne mislijo dovolj osnovane, brez daljše obravnave v poravnavo napotiti pred pristojna oblastva.

§. 30.

Razsodiški odbor ima pravico neposredno obračati se do državnih, deželnih in občinskih oblastev za pojasnila v pravnih, pred njim začetih stvareh.

Pravila

*pomočniškega zbora tistih pomočnikov,
ki so v delu pri ..... zadrugi
v .....*

I. Namen.

§. 1.

Namen pomočniškega zbora obstoji v zmislu zakona s 16. dne marcija 1883. l. (drž. zak. št. 39, VII. poglavje, §§. 114 in 120) v tem, da goji občestveni čut med pomočniki, da skrbi za vzdrževanje in povzdigo stanovske časti med njimi in da podpira težnje zadruge samostojnih obrtnikov v prosep skupnih obrtnih koristij. Posebno mu je namen:

- a) vzdrževati uravnane razmere med obrtnimi gospodarji in njih pomočniki, posebno gledé zaveze v delo;
- b) vzdrževati mirne razmere v morebiti obstoječih prenočiščih in klicalnicah;
- c) sodelovati pri volitvi razsodiškega odbora (§§. 122, 123 in 124, zakona s 15. dne marcija 1883. l.), kateremu je razsojati prepire, ki med delodajalci in delojemalci nastanejo iz delovnega in mezdnega razmerja;

- d) skrbeti za obolele pomočnike s tem, da poziva k točnemu vplačevanju doneskov za bolniško blagajnico.

§. 2.

Da se doseže ta namen, sklicati je prvokrat redni zbor po obrtnem oblastvu, katero smé k zboru poslati tudi kakšnega člana županstva; v bodoče pa mora vsako leto po najmenj dvakrat redni zbor sklicati načelnik pomočniškega zbora na poziv združnega načelnika; vrhu tega je zборе sklicevati po sklepu odbora pomočniškega zbora (§. 6 tega ustanovila) ali pa, kadar to želi deseti del pomočnikov take zadruga, h kateri spada 600 pomočnikov, ali 12. del pomočnikov take zadruga, h kateri spada 600 do 1000 pomočnikov, ali kadar to želi 100 pridruženecv take zadruga, h kateri spada nad 1000 pomočnikov.

II. Sestava.

§. 3.

Pomočniški zbor obstoji iz vseh pravico glasovanja imajočih pomočnikov tistih obrtnikov, ki so zjedinjeni v jedno zadrugo (§. 120, odstavek 4, zakon s 15. dne marcija 1883).

III. Področje.

§. 4.

V področje pomočniškega zbora (§. 120, a), zakon s 15. dne marcija 1883) spada:

- a) pretresovati in poganjati se za koristi k zadruzi spadajočih pomočnikov, v kolikor pospeševanje teh koristij ni v nasprotji z nameni zadruga (§. 114., zakon s 15. marcija 1883);
- b) voliti načelnika, potem šest pomočniških odbornikov, kateri morajo pomočniškemu zboru nasvetovati potrebne predloge;

- e) voliti šest zastopnikov pomočniškega zbora, katerim pristojé posvetovalni glasovi, da v združenem zboru samostojnih obrtnikov izrekajo želje in pritožbe;
- d) voliti . . . članov in . . . namestnikov za razsodiški odbor, kateremu je razsojati prepire, ki nastanejo iz delavnega, učnega in meznega razmerja;
- e) voliti člane in namestnike starejšinstva združne bolniške blagajnice;
- f) voliti člane in namestnike kot nadzorovalni odbor združne bolniške blagajnice;
- g) voliti poslance iz stanú pomočnikov za občni zbor združne bolniške blagajnice, kadar se v slučajih, ki so v §. 121. f), (zakon s 15. marca 1883) zaznamenovani, sestavlja občni zbor iz poslancev.

IV. Sklicevanje.

§. 5.

Pomočniški zbor sklicuje in vodi njegov načelnik. Taistega mora načelnik naznaniti združnemu načelniku in obrtnemu oblastvu, katero sme k zboru poslati oblastvenega komisarja, da pazi na zakonito postopanje pri njem.

§. 6.

Sklicevanje pomočniškega zbora se mora razglasiti štiri tedne poprej, da morejo o njem dozvedeti vsi pomočniki dotičnega samostojnega obrta.

V. Volitve.

§. 7.

Vse volitve, za katere poprej zaupni možje združnih pridruženecv postavijo kandidate, zvrševati je z volilnimi listki v pomočniškem zboru, in štejejo

se tisti za izvoljene, kateri imajo záse nadpolovično večino glasov.

Ako se s prvo oddajo glasovnic ni dosegla nadpolovična večina, dejati je v ožjo volitev tiste osebe, katere so prejele največ glasov.

Pri jednako razdeljenih glasovih razsoja žreb, katerega vzdigne zborov predsednik.

§. 8.

Načelnik in pomočniški odborniki se volijo na dobo treh let (§. 120, zakon s 15. marcija 1883). Mandat funkcionarjev traje v zmyslu §. 4. c) jedno leto; o tem, koliko časa traje mandat v §. 4. d), e) in f) imenovanih funkcionarjev, so odločevalna posebna ustanovila (ustanovilo bolniške blagajnice in rzsodišča).

Tista oseba se sme voliti tudi za več funkcij.

Volitev načelnika pomočniškemu zboru je podvržena potrdilu obrtnega oblastva.

§. 9.

Vsi funkcionarji, kateri brez dovoljnega opravičenja pri treh sejah zaporedoma niso navzočni, izgubé svoj mandat in na vsakega mesto je poklicati po jeden namestnik. Najprej se pokličejo tisti namestniki, ki so pri volitvi prejeli največ glasov.

§. 10.

Glasoštevei (skrutatorji) za vse volitve, ki se vršé v pomočniškemu zboru, volijo se z vzklicem („per acclamationem“) in oni morajo posledek volitev na znanje dati pomočnikom.

§. 11.

Volitev poslancev za občni zbor zadružne bolniške blagajnice (§. 4., g) je zvršiti po določilih ustanovila bolniške blagajnice.

VI. Kdo ima pravico glasovanja in kdo smé voljen biti.

§. 12.

Glasovati smejo v pomočniškem zboru vsi tisti pomočniki, kateri so zvršili 18. leto svojega življenja. Tisti se smejo voliti tudi za vsa funkcijonarska mesta, samo za tista ne, za katero se zahteva zvršeno 24. leto življenja (§. 118. obrt. zak.).

Izključeni so, da ne smejo glasovati in ne voljeni biti:

- a) tisti pomočniki, katerim je, in dokler jim je zaradi kazensko-sodne razzsodbe vzeta pravica biti izvoljenim v občinski zastop;
- b) tisti pomočniki, nad imenjem katerih je odprt konkurz, dokler teče konkurzna razprava;
- c) tisti pomočniki, kateri so zaradi slaboumja ali zaradi zapravljlivosti pod skrbnikom (§. 118, zakon s 15. marcija 1883);
- d) pomočniki, kateri že šest tednov niso v delu.

VII. Sklepčnost.

§. 13.

Vsak po §. 2. teh pravil sklicani pomočniški zbor je sklepčen, ako je navzočnih vsaj deseti del k samostojni zadruzi spadajočih pomočnikov. Pomočniški zbor sklepa po večini glasov navzočnih.

Ako pravoredno sklicani pomočniški zbor ni sklepčen, tedaj prvi naslednji, o istem predmetu razpravljajoči pomočniški zbor ni navezan na noben do-ločen čas.

§. 14.

O sklepih je vselej, kadar se sklenejo, pisati zapisnik, kateri se prebere v prvem naslednjem zboru, in katerega je potem, ko je bil potrjen, podpisati načelniku in zapisnikarju.

VIII. Nasveti.

§. 15.

Samostojne nasvete v pomočniškem zboru sme predlagati vsak h kaki zadrugi pripadajoč pomočnik. Kadar je nasvetom priti na dnevni red, tedaj jih je vsaj 14 dnij pred zborom na znanje dati načelniku pomočniškega odbora.

IX. Zastopanje obrtnih gospodarjev.

Zadružnemu starejšinstvu pristoji pravica v pomočniški zbor poslati zastopnike iz stanú obrtnih gospodarjev, kateri se smejo zbora udeležiti s posvetovalnim glasom.

Založila trgovinska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.

1884.

